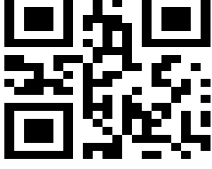


આંક : - ૨૧

- :: નમુનો - અ :: -

  સત્યમેવ જયતે
===== <u>પ્રિન્સિપાલ સિનિયર સિવિલ જજ અને એડીશનલ ચીફ જ્યુડિશ્યલ મેજિસ્ટ્રેટ</u> <u>સાહેબની કોર્ટ, મુ. બારડોલી.</u> ===== ચુકાદાની તા. ૨૩/૦૭/૨૦૨૬ ફોજદારી કેસ નં. ૩૦૬૪/૨૦૨૫
ગુન્હાની વિગત

ગુન્હાની કલમ	નેગોશીયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ ૧૩૮
પ્રથમ માહિતી અહેવાલની નં.	--
પોલીસ સ્ટેશન	--
ફરિયાદ પક્ષ	સુવિધા કો.ઓ ક્રેડીટ સોસાયટી લિ; વતી તેના મેનેજર શ્રી ધર્મેશભાઈ મોહનભાઈ ભંડારી, ઠે. બારડોલી, તા. બારડોલી, જી. સુરત. રહે. ભંડારીવાળાનો ટેકરો, મરીમાતા મંદિર પાસે, બારડોલી, તા. બારડોલી, જી. સુરત.
ફરિયાદ પક્ષ તરફે વિ.વ.શ્રી	વી.એસ.પટેલ
આરોપી પક્ષ	રાહુલ અરૂણભાઈ લુહાર, રહે. ૭૨, શક્તિ નગર, બાબેન, બારડોલી, તા. બારડોલી, જી. સુરત.

આરોપી તરફે વિ.વ.શ્રી	એસ.કે.ભાટીયા
----------------------	--------------

- :: નમુનો - બ :: -

ગુન્હાની તારીખ	૧૧/૦૮/૨૦૨૫
તહોમતનામું/પ્લી ફરમાવ્યાની તારીખ	૦૫/૧૨/૨૦૨૫
પુરાવો શરૂ થયાની તારીખ	૦૫/૧૨/૨૦૨૫
ચુકાદાની તારીખ	૨૩/૦૭/૨૦૨૬
સજા હુકમની તારીખ (લાગુ પડે તો)	૨૩/૦૭/૨૦૨૬

- :: આરોપીની વિગત :: -

ક્રમ	આરોપીનું નામ	ધરપકડની તારીખ	જામીન મુક્ત તારીખ	તહોમત	શું નિર્દોષ/દોષ	કરવામાં આવેલ સજા	સુનાવણી દરમ્યાન અટકાયત નો સમયગાળો ફોજદારી કાર્યરીતી સંહિતાની કલમ-૪૨૮ મુજબ
૧	રાહુલ અરૂણભાઈ લુહાર,	--	--	નેગોશીયેબ લ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮	દોષી	દોઢ માસ તથા ૧૦ દિવસની સજા	--

- :: નમુનો - ક :: -

- :: સાહેદોનું લીસ્ટ :: -

અ. ફરિયાદપક્ષ તરફે સાહેદો :

ક્રમ	આંક	નામ	પુરાવાનો પ્રકાર
૧.	૦૪	ફરિયાદી ધર્મેશભાઈ મોહનભાઈ ભંડારી નાઓનું સોગંદનામું	ફરિયાદી

– :: દસ્તાવેજી પુરાવાનું લીસ્ટ :: –**અ. ફરિયાદપક્ષ તરફે રજુ થયેલ દસ્તાવેજો**

ક્રમ	વિગત	આંક
૧.	આરોપીએ લખી આપેલ ચેક	૦૯
૨.	બેંક મારફતે મોકલેલ રીટર્ન મેમો	૧૦
૩.	આરોપીને મોકલેલ નોટીસ	૧૧
૪.	આરોપીને નોટીશ મોકલ્યાની પોષ્ટ ખાતા તરફથી આપવામાં આવેલ વિન્ડો સ્લીપ	૧૨
૫.	આરોપીએ લોન માટે કરેલ અરજી	૧૩
૬.	પ્રોમીસરી નોટ	૧૪
૭.	આરોપીએ લખી આપેલ લોન કબુલાત ખત	૧૫
૮.	આરોપીના ખાતાનો ઉતારો	૧૬
૯.	ઠરાવની નકલ	૧૭
૧૦.	ટ્રેડિંગ રીપોર્ટ	૧૮
૧૧.	એકનોલેજમેન્ટ	૧૯

બ. બચાવ પક્ષ

અનુ ક્રમ.	નામ	પુરાવાનો પ્રકાર
બ.સ.૧	--	--

ક. ન્યાયાકર્તા પક્ષ

અનુ ક્રમ.	નામ	પુરાવાનો પ્રકાર
ન્યા.સ.૧	--	--

ડ. ભૌતિક પદાર્થ

અનુક્રમ	આંક	ભૌતિક પદાર્થ
૧	--	--

(૧) ફરિયાદપક્ષના કેસની ટૂંકમાં હકીકત એવી છે કે, ફરિયાદી ગુજરાત સહકારી મંડળીઓના અધિનિયમ હેઠળ નોંધાયેલ એક સહકારી મંડળી છે અને તેના સભાના ઠરાવથી ફરિયાદી તરફે તેના મેનેજશ્રીને ફરિયાદ કરવા યોગ્ય રીતે સત્તા આપવામાં આવેલ છે.

ફરિયાદીની સુવિધા કો.ઓ ક્રેડીટ સોસાયટી લી; બારડોલી માંથી આ કામના આરોપીએ જાત જામીન હેતુ માટે લોન ધિરાણ મેળવેલ જેથી આ કામના આરોપીને ફરિયાદી મંડળી માંથી રૂ. ૨,૦૦,૦૦૦/- (અંકે રૂપિયા બે લાખ પુરા) પુરાનું ખાતા નં. JJ-003086 તા. ૧૨/૦૮/૨૦૨૨ ના રોજ લોન ધિરાણ આપવામાં. જે સંદર્ભે આરોપીએ લોન કબુલાત ખત, પ્રોમીસરી નોટ સહી કરી લખી આપેલ. આરોપીએ લોન ધિરાણની બાકી રકમ ભરપાઈ નિયત સમયમાં કરેલ નહી. સદરહુ લોન ધિરાણની વ્યાજસહીતની બાકી રકમ પેટે આરોપીએ ફરિયાદીને ધી સુરત ડિસ્ટ્રીક્ટ કો.ઓ બેંક લિ; બાબેન શાખાનો ચેક નં. ૦૦૦૦૭૦ નો તા. ૧૧/૦૮/૨૦૨૫ ના રોજનો રૂ. ૧,૬૪,૨૨૪/- (અંકે રૂપિયા એક લાખ ચોસઠ હજાર બસો ચોવીસ) પુરાનો ચેક લખી આપેલ. જે ચેકના નાણાં વસુલ મેળવવા માટે ફરિયાદીએ યુનિયન બેંક ઓફ ઇન્ડિયા, બારડોલી શાખામાં જમા કરાવેલ. પરંતુ સદરહુ ચેક " ફંડસ ઇન્સફીસીયન્ટ " ના શેર સાથે તા. ૧૬/૦૮/૨૦૨૫ ના રોજ પરત થયેલ. જેથી ફરિયાદીને ચોક્કસપણે ખાતરી થયેલ કે આરોપીની દાનત ચેકનાં નાણાં પરત કરવાની નથી.

જેથી ફરિયાદીએ તા. ૨૯/૦૮/૨૦૨૫ ના રોજ વકિલ મારફતે આરોપીને રજી.પો.એ.ડી થી નોટીસ મોકલેલ જે નોટીસ બજી ગયેલ હોવા છતાં આરોપીએ નોટીસનો જવાબ કે ચેકના નાણાં આપેલ નથી. જેથી આરોપી વિરુદ્ધ નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ -૧૩૮ મુજબની હાલની ફરિયાદ દાખલ કરેલ છે.

(૨) ફરિયાદીની ફરિયાદ અન્વયે ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૩૮ મુજબનો ગુનો બનતો હોવાનું પ્રથમ દર્શનીય રીતે

જણાતાં સદર ફરિયાદ ફોજદારી કેસ રજીસ્ટરે ફરિયાદ નોંધવાનો અને આ કામના આરોપી સામે સમન્સ ઇસ્યુ કરાવાનો હુકમ કરેલ. ત્યારબાદ આરોપીને કોર્ટ દ્વારા કાઠવામાં આવેલ સમન્સની બજવણી થતાં આ કામના આરોપી હાજર થયેલ અને તેઓની આંક- ૦૭ થી પ્લી નોંધવામાં આવેલ હતી જેમાં આરોપીએ ગુનો કર્યાનો ઇન્કાર કરેલ હોય તથા સદર કેસનું ટ્રાયલ સમન્સ ટ્રાયેબલ ચલાવવામાં આવેલ છે.

(૩) આ કામના આરોપીને સમન્સ બજયા બાદ હાજર થતા આંક- ૦૭ થી પ્લી લીધા બાદ આરોપીને તે વખતો વખત મુદ્દત આપવા છતાં આરોપી કોર્ટમાં હાજર રહેલ નહીં કે, ફરિયાદીની ઉલટ તપાસ લેવામાં આવેલ ન હોય જેથી તા. ૦૨/૦૬/૨૦૨૬ ના રોજ આરોપી તરફેની ઉલટ તપાસનો હક્ક બંધ કરવામાં આવેલ. ત્યારબાદ ફરિયાદપક્ષ તરફે આંક- ૨૦ થી વધુ કોઈ પુરાવો રજૂ કરવા માંગતા ન હોય તે મતલબની કલોર્જીંગ પુરસીસ આપવામાં આવેલ ત્યારબાદ સદરહુ કેસ એફ.એસ. માટે રાખવામાં આવેલ હોય એફ.એસ.ના તબક્કે પણ આરોપી હાજર ન હોય તેમજ કોઈ મુદ્દત અરજી આપેલ ન હોય જેથી તા. ૧૭/૦૬/૨૦૨૬ ના રોજ આરોપીપક્ષનો એફ.એસ નો હક્ક પણ બંધ કરવામાં આવેલ છે.

(૪) ફરિયાદી દ્વારા રજૂ થયેલ પુરાવો વંચાણો લેતા એમજ ફરિયાદપક્ષની દલીલો ધ્યાને લેતાં આ કેસના ન્યાયિક નિર્ણય માટે નીચે મુજબનાં મુદ્દાઓ ઉપસ્થિત થાય છે.

- :: મુદ્દાઓ :: -

(૧) શું ફરિયાદપક્ષ વ્યાજબી શંકાથી પરે પુરવાર કરે છે કે, આ કામના આરોપીએ કાયદેસરની લેણી રકમની ચુકવણી પેટે તેઓની ધી સુરત ડિસ્ટ્રીક્ટ કો.ઓ બેંક લી; બાબેન શાખાનો ચેક નં.૦૦૦૦૭૦ નો રૂ. ૧,૬૪,૨૨૪/- (અંકે રૂપિયા એક લાખ ચોસઠ હજાર બસો ચોવીસ) પુરાનો ચેક આપેલ જે ચેક ફરિયાદીએ તેઓની બેંકમાં કિલચરીંગ અર્થે રજૂ

કરતાં " ફંડસ ઇન્સફીસીયન્ટ " શેરા સાથે વગર ચુકવણીએ પરત આવેલ જે અંગે ફરિયાદીએ તેઓને આર.પી.એ.ડી થી ડિમાન્ડ નોટીસ આપી ચેકવાળા લેણાની ઉઘરાણી કરતાં આરોપીએ ફરિયાદીનું લેણું સમયસર ચુકવી આપવાની કસુર કરી ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૩૮ મુજબની શિક્ષાને પાત્ર ગુનો કર્યો છે?

(૨) શું હુકમ?

(૫) ઉપરોક્ત મુદ્દાઓ પરત્વે મારા નિર્ણયો જણાવેલ કારણો સહીત નીચે મુજબ છે.

- :: નિર્ણયો :: -

૧. હકારમાં.

૨. આખરી હુકમ મુજબ.

- :: કારણો :: -

મુદા નં. ૧ અંગે : -

(૬) આ કામે ફરિયાદી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ પુરાવાઓ તથા કરવામાં આવેલ દલીલોની ચર્ચા કરતા અગાઉ અને આરોપી સામેના આક્ષેપિત ગુનાની ઇન્સાફી કાર્યવાહીમાં આપવામાં આવેલ કારણોનો ઉલ્લેખ કરતા અગાઉ આ અદાલતના મંતવ્ય મુજબ ફરિયાદીએ તેની ફરિયાદના અનુસંધાને આરોપી સામેનો ગુનો પુરવાર કરવા માટે સૌ પ્રથમ નીચે મુજબના તત્વો પુરવાર કરવા જોઈએ.

(૧) સૌ પ્રથમ તો ચેક કોઈપણ પ્રકારના કાયદેસરના દેવા અથવા જવાબદારી માટે લખાયેલો હોવો જોઈએ, તે હકીકત પુરવાર કરવી જોઈએ.

(૨) સદરહુ ચેક લખવામાં આવેલ, ચેક લખાયેલ તારીખથી ત્રણ મહિનાની અંદર બેન્ક સમક્ષ રજૂ થયેલાની હકીકત પુરવાર

કરવી જોઈએ.

- (૩) સદરહુ ચેક પરત ફરતાં, ચેક પરત ફર્યાની તારીખથી નિર્ધારીત સમયમર્યાદામાં તે અંગેની જાણ ચેક લખી આપનારને નોટીસ આપી કરવી જોઈએ.
- (૪) સદરહુ નોટીસ મળવા છતાં તેનું પાલન થયેલ નથી તે બાબતની ખાતરી ફરિયાદીએ અદાલતને કરાવવી જોઈએ.

(૭) ઉપરોક્ત બાબતો પુરવાર કરવાની જવાબદારી ફરિયાદપક્ષ ઉપર છે અને ઉપરોક્ત હકીકતો એટલે કે, ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટની કમલ-૧૩૮ની કરવામાં આવેલ જોગવાઈઓનું પાલન પુરવાર થયેથી, ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટની કમલ-૧૩૮થી કરવામાં આવેલી જોગવાઈઓ મુજબ જ્યાં સુધી વિરૂધ્ધની હકીકત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી ફરિયાદીના લાભમાં અનુમાન કરવામાં આવશે તેમ જણાવેલ છે, તેમ છતાં ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટની કમલ-૧૩૮ થી વિરૂધ્ધનો પુરાવો રજૂ કરવાની જવાબદારી તથા ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટની કમલ-૧૧૮ ના વૈધાનિક અનુમાન (સ્ટેચ્યુટરી પ્રિઝમ્પશન) થી વિરૂધ્ધની હકીકત સાબિત કરવાની જવાબદારી આરોપી ઉપર નાખવામાં આવેલી છે. જેથી આરોપી, વિરૂધ્ધનો પુરાવો જ્યાં સુધી રજૂ ન કરે એટલે કે ખંડનાત્મક પુરાવો રજૂ ન કરે ત્યાં સુધી આરોપી વિરૂધ્ધનું અનુમાન અદાલતે કરવું જોઈએ તેવી કાયદાકીય જોગવાઈઓ ધ્યાને લેતાં ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટની કમલ-૧૩૮માં જણાવવામાં આવેલી જોગવાઈઓ મુજબની હકીકતો એટલે કે, ચેક કાયદેસરનો લેણાં અથવા જવાબદારી પેટે લખાવેલ છે તથા તે ચેક ખાતામાં પૂરતું ભંડોળ ન હોવાના કારણે કે ખાતું બંધ કરાવેલ હોવાના કારણે કે અન્ય કોઈ કારણોસર પરત ફરેલ છે તે તથા ચેક પરત ફર્યા બાદ

નોટીસ આપવામાં આવેલી અને તે નોટીસ આરોપીને મળી ગયેલ છે તે બાબતનો પુરાવો અદાલતના રેકર્ડ પર રજૂ કરવાની જવાબદારી ફરિયાદીની છે, અને ફરિયાદી જ્યાં સુધી ઉપર મુજબની હકીકતો પુરવાર ન કરે ત્યાં સુધી આ અદાલત ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કમલ-૧૩૯ થી કરવામાં આવેલ જોગવાઈ મુજબની ફરિયાદીની તરફેણમાં એટલે કે, ચેકની ધારણા માટેની તરફેણમાં અનુમાન કરી ન શકે અને જો ફરિયાદી એવું ઈચ્છતા હોય કે આ અદાલત ફરિયાદીની તરફેણમાં ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કમલ-૧૩૯ મુજબનું અનુમાન કરે તો ફરિયાદીએ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કમલ-૧૩૯ માં કરવામાં આવેલ જોગવાઈઓ મુજબની હકીકતો પુરવાર કરવી જોઈએ.

(૮) વધુમાં, આ રીતે કરવામાં આવતાં કાયદાકીય અનુમાનોનું કોર્ટ સમક્ષ સબળ અને સચોટ પુરાવાથી ખંડન કરવાની જવાબદારી, સદરહુ ચેક લખનારના શીરે રહે છે અને આરોપી દ્વારા માત્ર તે હકીકતોનો ઈન્કાર કર્યા માત્રથી જવાબદારીઓ તે બોજો ફરિયાદી ઉપર ખસી જતો નથી. આ અંગે નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટનો “ **Hiten P. Dalal v/s. Bratindranath Banerjee**” (2001) 6 SCC 16 ના ચુકાદામાં મહેરબાન સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવેલ છે કે,..... the words ‘unless the contrary is proved’ which occur in this provision make it clear that the presumption has to be rebutted by ‘proof’ and not by a bare explanation which is merely plausible. A fact is said to be proved when its existence is directly established or when upon the material before it the Court finds its existence to be so probable that a reasonable man would act on the supposition that it exists. Unless, therefore, the explanation is supported by proof, the presumption created by the provision cannot be said to be rebutted....

(૯) ઉપરોક્ત કાયદાકીય જોગવાઈ ધ્યાને રાખી આ કામે આંક-૦૪ થી ફરિયાદી ધર્મેશભાઈ મોહનભાઈ ભંડરીનું સરતપાસનું સોગંદનામું રજૂ થયેલ છે. આ કામના આરોપીને નાંણાકીય જરૂરીયાત ઉભી થતા ફરિયાદીએ રૂ. ૮૭,૩૫૧/- (અંકે રૂપિયા સત્યાસી હજાર ત્રસો એકાવન) પુરાણુ ધિરાણ આપેલ. જે ધિરાણની બાકી લેણી રકમ પેટે આરોપીએ ફરિયાદીને આપેલ ચેક બેંકમાં રજૂ કરતાં " ફંડસ ઇન્સ્ટીટ્યુશનલ " ના શેરાથી રીટર્ન થયેલ વધુમાં, આ હકીકત સાબિત કરવા ફરિયાદપક્ષએ આંક - ૦૯ થી ૧૯ મુજબના દસ્તાવેજી પુરાવાઓને પોતાના અદાલત રૂબરૂના સોગંદ ઉપરના પુરાવામાં સંપૂર્ણપણે સમર્થન આપેલ છે જે તમામ દસ્તાવેજો જોતાં હાલના આરોપીએ ફરિયાદી પાસેથી પૈસા લીધેલાનું અને તે પેટે આરોપીએ આપેલ ચેક રીટર્ન થયાનું જણાય છે જેનું આરોપી તરફે કોઈ ખંડન કરવામાં આવેલ નથી. આરોપીપક્ષે ઉલટતપાસ કરવા આરોપી કે તેમના વિ.વ.શ્રી નામદાર અદાલતમાં હાજર નહીં રહેતાં ત્યારબાદ પણ આરોપીને ઉલટતપાસ માટે પુરતી તકો આપવા છતાં આરોપી તરફે ઉલટતપાસ કરવામાં આવેલ નહીં જેથી તેઓનો ઉલટતપાસનો હક્ક બંધ કરવામાં આવેલ.

(૧૦) આ કામે રેકર્ડ ઉપર આવેલ પુરાવાઓનું મૂલ્યાંકન કરતી વેળાએ “ K Prakashan Vs. P.K. Surendram 2008 (1) SC P 258” માં પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવેલ સિદ્ધાંત ધ્યાને લેવો જરૂરી છે. જે મુજબ " ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ" એક્ટની કમલ-૧૩૯ અન્વયેનું અનુમાન ફરિયાદીના લાભમાં કરવા માટે સૌ પ્રથમ ફરિયાદીએ ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ-૧૦૧ માં કરવામાં આવેલી જોગવાઈઓ મુજબના તત્વો પુરવાર કરવા જરૂરી છે અને આ સાબિતીનો બોજો સૌ પ્રથમ ફરિયાદપક્ષ ઉપર છે તે મહત્વનો સિદ્ધાંત ધ્યાને રાખી પડેલ પુરાવાઓનું મૂલ્યાંકન કરતા સમયે અદાલતે એ હકીકત ધ્યાને લેવાની છે કે, ઉપરોક્ત અનુમાનનું ખંડન કરવાની જવાબદારી અને બોજો આરોપી ઉપર

છે અને તે માટે આરોપીએ પુરાવો રજૂ કરવો પડે અને ફરિયાદીની ઉલટતપાસ દરમિયાન અનુમાનોનું ખંડન થાય છે તેવી શક્યતા અને સંભાવના ઉભી કરવી પડે. ફરિયાદીએ જે પુરાવા રજૂ કર્યા છે તેનો આધાર રાખી એવી હકીકત સાબિત કરવી પડે.

(૧૧) આમ, અદાલતના રેકર્ડ ઉપર આવેલ ઉપરોક્ત પુરાવાઓ વંચાણે લેતાં, હાલના કામે ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૩૮(એ)(બી)તથા(સી) થી કરવામાં આવેલી જોગવાઈ કે જે સંપૂર્ણપણે આદેશાત્મક સ્વરૂપની જોગવાઈઓ છે તે પૈકી ફરિયાદીનું આરોપી પાસેનું લેણું કાયદેસરનું હોવાનું પુરવાર થતું હોય અને આરોપીએ ફરિયાદીને આપેલ ચેક " ફંડસ ઇનસફીસીયન્ટ " હોય તે પરત આવેલ ચેક બાબતે ફરિયાદીએ આરોપીને નિર્ધારીત સમય મર્યાદામાં નોટીસ આપેલ છે કે કેમ? તે સંદર્ભે રેકર્ડ ઉપર આવેલ પુરાવાઓ પૈકી સૌપ્રથમ આંક- ૦૯ થી રજુ થયેલ ચેક વંચાણે લેતાં તે તા. ૧૧/૦૯/૨૦૨૫ ના રોજનો હોવાનું અને તે કલીયરીંગના હેતુસર ફરિયાદીએ પોતાની બેંક ખાતામાં જમા કરાવેલ હોવાનું અને તે આંક- ૧૦ ના રીટર્ન મેમા અન્વયે " ફંડસ ઇનસફીસીયન્ટ " એટલે કે ખાતામાં અપુરતા નાણાંના કારણે તા. ૧૬/૦૯/૨૦૨૫ ના રોજ રીટર્ન મેમા સાથે પરત આવેલ હોવાનું જણાય આવે છે જે બાબતે આ કામે ફરિયાદી દ્વારા આંક- ૧૧ થી આરોપીને કાનુની નોટીસ પણ મોકલેલી હોવાનું જાણી શક્યા છે તથા આંક- ૧૨ થી આરોપીને આપેલ કાનુની નોટીસ પોસ્ટ કર્યાની સ્લીપ રજુ થયેલ છે તથા આંક- ૧૩ થી આરોપીએ લોન મેળવવા માટે કરેલ અરજી અને આંક- ૧૪ થી પ્રોમીસરી નોટ તથા આંક- ૧૫ થી લોન કબુલાત ખત તથા આંક- ૧૬ થી આરોપીના ખાતાનું સ્ટેટમેન્ટ તથા આંક- ૧૭ થી ફરિયાદી શાખાનો ઠરાવની તથા આંક- ૧૮ થી ફરિયાદીએ મોકલાવેલ નોટીસ બજી ગયેલ તેનો ટ્રેકિંગ રીપોર્ટ તથા આંક- ૧૯ એકનોલેજમેન્ટ રજુ કરેલ છે. ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૩૮ માં કરવામાં આવેલ જોગવાઈઓ સ્વરૂપની નોટીસ હોવાનું અને તે ચેક પરત થયા બાદથી એક માસની અંદર તે નોટીસ હોવાનું અને તે ચેક પરત થયા બાદથી એક

માસની અંદર તે નોટીસ આપેલ હોવાનું પણ જણાય આવે છે જે દસ્તાવેજ વંચાણે લેતાં તેમાં જે સરનામું દર્શાવેલ છે તે જ સરનામું ફરિયાદીના કોઝ ટાઈટલમાં દર્શાવેલ છે હોવાનું અને તે જ સરનામે આરોપીને અદાલતના પ્રોસેસની બજવણી સારુ ગયેલ હોવાનું અને તે બજવણી થયેથી આરોપી હાજર થયેલ હોવાનું જણાઈ આવે છે. ઉપરોક્ત તમામ હકીકતો ધ્યાને લેતાં આરોપીને આપેલ નોટીસની બજવણી થયેલ હોવાનું આ અદાલતનું માનવું છે. આમ, આ કામના આરોપીને નોટીસ પ્રાપ્ત થયેલ હોવાનું સ્પષ્ટપણે જણાઈ આવતું હોય આદેશાત્મક જોગવાઈઓનું પાલન થતું હોવાનું રેકર્ડ ઉપરથી જણાઈ આવે છે.

(૧૨) આમ, ફિ.પ્રો કોડની કલમ- ૩૦૯ ધ્યાને લેતાં જો સાક્ષી હાજર હોય અને આરોપી તરફે ઉલટતપાસ કરવામાં ન આવે તો ઉલટતપાસનો હક્ક બંધ કરવાની સત્તા અદાલતને પ્રાપ્ત થયેલ છે. હાલના કામમાં આરોપીને પુરતી તક આપવામાં આવેલ પરંતુ તેઓ ઉલટતપાસ કરવા માટે હાજર રહેલ નહીં જેથી તેમનો ઉલટતપાસનો હક્ક બંધ કરવામાં આવેલ છે.

હવે, ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૩૮ માં કરવામાં આવેલી જોગવાઈઓ મુજબ આરોપીને નોટીસ પ્રાપ્ત થયા બાદથી ૧૫ દિવસની કાયદેસરની સમયમર્યાદામાં આરોપીએ નોટીસની સુચનાનું પાલન કરવાનું હોય છે અને ૧૫ દિવસની કાયદેસરની સમયમર્યાદામાં આરોપી નોટીસનું પાલન ન કરે તો ત્યારબાદથી ૧ માસમાં ફરિયાદ દાખલ કરવાની થાય છે, આંક- ૧૮ થી રજૂ ઓનલાઈન ટ્રેકિંગ રીપોર્ટ જોતાં જણાઈ આવેલ છે. આમ, હાલની ફરિયાદ કાયદેસર રીતે દાખલ થયેલ હોવાનું જણાઈ આવેલ. વધુમાં, આરોપીએ નોટીસ બજેલ નથી તેમ સાબિત કરેલ નથી, કોઈ પુરાવો રજૂ કરેલ નથી અને આરોપીને અદાલતનો સમન્સ મળ્યાબાદ ફરિયાદીને રકમ આપવા માટે આરોપીએ કોઈ તજવીજ કરેલ નથી. જેથી આરોપી વિરૂદ્ધનું અનુમાન કરી શકાય. તેમજ આંક- ૧૧ વાળી નોટીસ આરોપીને મળી ગયેલ હોવા છતાં આરોપીએ નોટીસનો કોઈ જવાબ

આપેલ નહીં. આમ, તમામ હકીકતો વંચાણે લેતાં ફરિયાદીએ આંક- ૦૯ થી રજૂ ચેક પરત કર્યા બદલની આંક- ૧૧ થી આરોપીને આપેલ નોટીસ યોગ્ય અને કાયદેસર રીતે આપેલ હોવાનું સ્પષ્ટપણે જણાય આવતું હોય, હાલની ફરિયાદ દાખલ કરતાં અગાઉ આ કામના ફરિયાદીએ ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૩૮ માં જણાવ્યા મુજબના તમામ આવશ્યક બાબતો પરીપૂર્ણ કરેલ હોવાનું જણાઈ આવેલ.

(૧૩) આમ, અદાલતના રેકર્ડ પર આવેલ તમામ પુરાવાઓ વંચાણે લેતાં ફરિયાદવાળા ગુનાના કામે ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮(એ)(બી) તથા (સી) માં કરવામાં આવેલી આદેશાત્મક જોગવાઈઓ પરીપૂર્ણ કરવામાં સફળતા મેળવેલ હોવાનું અને ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ કાયદાકીય અનુમાન કે જે ખંડનાત્મક પુરાવાને આધીન છે તે આ કામના ફરિયાદીની તરફેણમાં હોવાનું પુરવાર થાય છે. આ કામે ફરિયાદપક્ષ તરફે રજૂ કરવામાં આવેલ પુરાવાઓનું આરોપી દ્વારા ખંડન કરેલ નથી. જેથી આ કામના આરોપીએ ફરિયાદીના તેના કાયદેસરના બાકી નીકળતા લેણાંની ચુકવણીના હેતુસર જે આંક- ૦૯ થી રજૂ ચેક ફરિયાદીને લખી આપેલ હોવાનું નિઃશંકપણે પુરવાર થાય છે, તેમજ આરોપીએ ફરિયાદીને લખી આપેલ ચેક કલીયરીંગ માટે જમા કરાવતાં તે " ઇંડસ ઇન્સફીસીયન્ટ " એટલે કે ખાતામાં પુરતા નાણા ન હોવાને કારણે પરત આવતાં તે બદલની નોટીસ આરોપીએ સ્વીકારેલ ન હોવાનું પણ રેકર્ડ ઉપરથી પુરવાર થતું હોય આ કામના ફરિયાદી આરોપી સામેનું તહોમત નિઃશંકપણે પુરવાર કરવામાં સફળ રહેલ છે તેમ ઠરાવી નિર્માણ કરવામાં આવેલ મુદ્દા નં.૧ નો જવાબ "હકારમાં" નિર્ણીત કરી, આ કામના આરોપીને ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ શિક્ષાને પાત્ર ગુનાના

કામે તકસીરવાન ઠરાવવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

હવે, આરોપીને દોષિત ઠરાવવામાં આવે ત્યારે તેને સજા અંગે સાંભળવામાં આવતા હોય પરંતુ તે અંગેના પ્રબંધ ક્રિમીનલ પ્રોસીઝર કોડની કલમ-૨૪૮(૨) અને ૨૩૫(૨) માં કરવામાં આવતા હોય છે, જ્યારે મારી સમક્ષના કેસની કાર્યવાહી એક્ટની કલમ-૧૪૩(૧) અન્વયે ક્રિમીનલ પ્રોસીઝર કોડની કલમ-૨૬૨ થી ૨૬૫ અન્વયે જે કલમ-૩૨૫, ૨૬૦ મુજબની કાર્યવાહી કરવાની હોય ત્યારે કાનૂન અનુસાર સજા કરવાની હોય છે જેથી કલમ-૨૫૫(૨) માં આરોપીને સજા અંગે સાંભળવાની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ નથી, જેથી આરોપીને સજા અંગે સાંભળવાની જરૂરીયાત રહેતી નથી પરંતુ આરોપીને સારી વર્તણૂકના અજમાયશ કે ઠપકો આપીને મુક્ત કરવાનું યોગ્ય છે કે કેમ? તે નક્કી કરવાનું રહે છે. સદર એક્ટમાં સને ૧૯૮૮માં સુધારો કરી પ્રકરણ-૧૮માં કલમ-૧૩૮ થી ૧૪૨ ની જોગવાઈ કરેલ છે, ત્યારબાદ સને-૨૦૦૨માં સદર કાયદામાં સુધારો કરી કાયદાની પકડ મજબુત કરવામાં આવેલ છે. સદર એક્ટનો ઉદ્દેશ ઝડપથી બદલાતા વ્યાપારીક અને ધંધાકીય પરિવેશમાં નાણાના આદાન પ્રદાનનો છે. વ્યવહારમાં વિશ્વાસ અને ધંધામાં આસ્થા રહે તે માટેનો છે જેથી તેનો ગેરલાભ અને ગેરઉપયોગ થતાં અટકાવવા માટે પગલા લેવાની અદાલતની ફરજ છે. જેથી ચેકથી થતા વ્યવહારને સુરક્ષિત બનાવી શકાય. વધુમાં, સદર ગુનો ઈકોનોમીક ગુનો હોય આવા ઈકોનોમીક ગુનાઓ પણ અદાલત હળવાશથી લઈ શકે નહીં અને તેવા સંજોગોમાં સદર કામમાં આરોપીને ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ ના ગુના સબબ દોષિત ઠરાવવામાં આવે છે.

વધુમાં, સંદિપ મિત્તલ વિ. પ્રદીપ મિત્તલ ૨૦૦૯ (૧) ડી.સી.આર. પાના નં. ૭૩૧ ઉપરની નામદાર પંજાબ અને હરીયાણા હાઈકોર્ટ ઠરાવેલ છે કે,

જયારે આરોપીને ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ના ગુનામાં તકસીરવાન ઠરાવી સાદી કેદની સજા કરવામાં આવે અને સજામાં દંડ ન કરેલ હોય તો દંડ સજાનો ભાગ ન હોઈ ત્યારે ચેકની ડબલ રકમ સુધીનું વળતર ફરિયાદીને અપાવવાનો હુકમ કરી શકાય.

ઉપરોક્ત ચર્ચા કરી તે મુજબ મુદ્દા નં.-૨ પરત્વે નીચે મુજબનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

- :: હુકમ :: -

૧. આ કામના તકસીરવાન રાહુલ અરૂણભાઈ લુહાર, રહે. ૭૨, શક્તિ નગર, બાબેન, તા. બારડોલી, જી. સુરત નાઓને ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૩૮ મુજબના ગુના બદલ તકસીરવાન ઠરાવી આરોપીને દોઢ માસ તથા ૧૫ દિવસની સાદી કેદની સજા ફરમાવવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
૨. બી.એન.એસ.એસ ની કલમ- ૩૮૫ અનુસાર, ફરિયાદી ધર્મેશભાઈ મોહનભાઈ ભંડારીને વળતર પેટે ચેકની રકમ રૂ. ૧,૬૪,૨૨૪/- (અંકે રૂપિયા એક લાખ ચોસઠ હજાર બસો ચોવીસ પુરા) ચુકવી આપવાનો આરોપીને હુકમ કરવામાં આવે છે અને જો તે રકમ ચુકવવામાં કસુર કરે તો વધુ ૧૦ દિવસની સાદી કેદની સજાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
૩. આ કામના આરોપી રાહુલ અરૂણભાઈ લુહાર, રહે. ૭૨, શક્તિ નગર, બાબેન, તા. બારડોલી, જી. સુરત નાઓ આજરોજ અદાલતમાં હાજર રહેલા ન હોય અને તેઓની ગેરહાજરી અંગે કોઈ કારણ આરોપી તરફે રજુ થયેલ ન હોય, આરોપી વિરૂદ્ધ સજાનું વોરંટ ઈસ્યુ કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
૪. આ ચુકાદાની એક નકલ આરોપીને પૂરી પાડવાના હેતુથી સજાના વોરંટ સાથે સદર ચુકાદાની એક નકલ સામેલ રાખવી અને આરોપી સજાનું વોરંટની બજવણી થયેથી આ ચુકાદાની નકલ બજવણી

15/15
અધિકારીએ પુરી પાડવી.

ફોજદારી કેસ નં. ૩૦૬૪/૨૦૨૫

૫. જો આરોપી દ્વારા જામીનખત આપવામાં આવેલ હોય તો આથી રદ્દ કરવામાં આવે છે.

હુકમ આજરોજ તા. ૨૩. માહે. જુલાઈ, સને. ૨૦૨૬ ના રોજ ખુદી
અદાલતમાં વાંચી, સંભળાવી જાહેર કરવામાં આવ્યો.

તારીખ:-૨૩/૦૭/૨૦૨૬
સ્થળ :-બારડોલી

(ડૉ. અભિનવ મુદગલ)
પ્રિન્સિપાલ સિનિયર સિવિલ જજ અને
એડીશનલ ચીફ જ્યુડિશ્યલ મેજિસ્ટ્રેટ,
બારડોલી, સુરત (UID:- GJ01332)